

Achtergrond

Dit kwaliteitsmodel is gemaakt door het programma Impuls Open Leermateriaal (IOL). Als basis voor dit kwaliteitsmodel zijn onder meer de volgende bronnen gebruikt:

- Onderzoek naar kwaliteitsmodellen door CLU
- MILK-light van CLU
- Stappenplan kwaliteitsmodel voor open leermateriaal van SURF

Het Onderzoek naar kwaliteitsmodellen is in opdracht van het programma IOL uitgevoerd. Het model is tot stand gekomen met medewerking van experts vanuit SLO, Cito en Kennisnet.

Uitgangspunt

Dit kwaliteitsmodel is geschreven voor gebruik bij volledige lessen en lessenreeksen. Uiteraard is het ook te gebruiken voor complete leerlijnen en/of lesmethodes. Het model is nog in ontwikkeling. Samen met het onderwijs en experts gaan we dit model gebruiken en valideren, en waar nodig doorontwikkelen.

Basis en plus

Het kwaliteitsmodel kent twee niveaus: basis en plus. Uitgangspunt is dat leermateriaal (voor zover het gaat om volledige lessen of lessenseries) aan de basiscriteria voldoet. De pluscriteria worden gezien als waardevol maar wel optioneel.

Gebruik

- Je kunt het kwaliteitsmodel gebruiken om een beeld te vormen van de kwaliteit van leermateriaal dat je wilt gaan inzetten. Hiervoor kun je de scoringstabel bij het model gebruiken.
- Het kwaliteitsmodel kan ook worden gebruikt als uitgangspunt als je zelf leermateriaal gaat ontwikkelen. Daarbij adviseren wij om minimaal de basiscriteria te hanteren en zo mogelijk ook pluscriteria toe te voegen.

Bekijk ook:

openleermateriaal.nl

goedekennis.dedicon.nl

pharos.nl

inclusiefpubliceren.nl

[Inclusieve schoolboeken](https://inclusieve.schoolboeken.nl)

	criterium	Basis / Plus	Toelichting	Tools
1. Didactische kwaliteit				
De didactische kwaliteit draagt bij aan het optimaal aanleren van kennis, vaardigheden en/of inzicht.				
1.1	Leerdoel(en) worden beschreven in het lesmateriaal	Basis	De leerdoelen worden beschreven in het lesmateriaal zelf (niet alleen in de metadata). Leerdoel: beschrijving die het te bereiken effect aangeeft.	
1.2	Oefenmogelijkheden (inclusief instructie) worden beschreven in het lesmateriaal	Basis	Oefenmogelijkheden: één of meer opdrachten om lesstof in te slijpen, te verwerken, toe te passen en te herhalen om daadwerkelijk het leerdoel te behalen.	
1.3	Succescriteria worden beschreven in het lesmateriaal	Plus	Het lesmateriaal beschrijft criteria die zicht geven op de mate waarin het leerdoel behaald is.	
1.4	Formatieve en summatieve evaluatiemogelijkheden worden beschreven in het lesmateriaal	Plus	Denk bij formatief aan directe feedback op gegeven antwoorden, maar ook aan feedback over een leerproduct of leerproces inclusief informatie over de volgende te nemen stappen. Denk bij summatief aan afsluitende opdrachten om te checken of het leerdoel/de leerdoelen gehaald zijn, criteria, toetsen, peerreview.	
1.5	Voorkennis wordt geactiveerd	Plus	Het is belangrijk dat een les de voorkennis van leerlingen activeert. Leerlingen kunnen nieuwe kennis/vaardigheden/inzichten makkelijker leren als er een link wordt gelegd met reeds bestaande kennis.	
1.6	Er wordt omschreven op welke visie of theorieën het materiaal is gebaseerd	Plus	Denk hierbij aan de visie op een leergebied of doelgroep. Theorieën kunnen algemeen onderwijskundig zijn (bijvoorbeeld over formatief handelen) of vakdidactisch (concept-context benadering bij economie). De gebruiker is hiermee in staat om het materiaal te duiden/toetsen aan de eigen visie op leren en in te zetten in de eigen onderwijscontext.	
2. (Vak)inhoud				
Goed lesmateriaal is (vak)inhoudelijk correct, begrijpelijk en sluit aan bij de doelgroep.				
2.1	De informatie in het materiaal is inhoudelijk correct	Basis	Het lesmateriaal mag geen (vak)inhoudelijke onjuistheden bevatten.	
2.2	Begrippen worden consistent gehanteerd	Basis	Het consistent gebruik van begrippen draagt bij aan de begrijpelijkheid van de les en voorkomt verwarring.	
2.3	Gebruikte ondersteunende informatie is functioneel en relevant voor de leerdoelen	Basis	Denk bij ondersteunende informatie aan voorbeelden, audiovisuele elementen en het gebruik van bronnen. Deze zijn duidelijk en van toegevoegde waarde voor de inhoud.	
2.4	Teksten zijn correct wat betreft spelling en grammatica.	Basis	Om ervoor te zorgen dat leerlingen zelf correcte teksten kunnen schrijven is het belangrijk dat het lesmateriaal vrij is van fouten in spelling en grammatica. Koppel fouten terug naar de ontwikkelaar zodat het materiaal gecorrigeerd kan worden.	
2.5	Taalgebruik is begrijpelijk en sluit aan bij de doelgroep en het doel van de les.	Basis	Het taalgebruik sluit aan bij het leesniveau en de kennis van de doelgroep. Het taalgebruik is ook passend bij het doel van de les.	We bieden concrete tips waar op te letten. Daarbij is ook aandacht voor rijke teksten.
2.6	Het leermateriaal heeft een duidelijke structuur en tekstindeling.	Basis	Structuur helpt om informatie goed over te brengen. Denk hierbij aan duidelijke titels, tussenkopjes, alinea's, etc. Complexe informatie die uit verschillende onderdelen bestaat, maakt gebruik van inleidingen.	We ontwikkelen een checklist om hierbij te ondersteunen. Deze zal onder meer gebaseerd zijn op Maak Open en Doe mee van inclusiefpubliceren.nl en bijv. de checklist van Pharos .
2.7	Het leermateriaal is inclusief.	Plus	Het is belangrijk voor leerlingen om zichzelf vertegenwoordigd te zien in leermateriaal. Het leermateriaal moet respectvol omgegaan met seksualiteit en diversiteit.	We ontwikkelen een lijst met praktische tips op basis van het Hulpmiddel voor meer inclusieve schoolboeken .

	criterium	Basis / Plus	Toelichting	Tools
3. Toegankelijkheid en gebruiksgemak Deze criteria maken het leermateriaal gemakkelijk te gebruiken voor iedereen, ook voor mensen met een beperking				
3.1	Teksten zijn goed leesbaar	Basis	Het lesmateriaal voldoet aan de basiseisen voor de leesbaarheid van het lesmateriaal: <ul style="list-style-type: none"> • Goed leesbaar lettertype en lettergrootte (<i>Sleutel 1 en 2 van Doe mee</i>) • Voldoende contrast tussen tekst en achtergrond (<i>Sleutel 3 Maak Open</i>) • Hanteer kleurgebruik dat geschikt is voor kleurenblinden. (<i>Sleutel 1 Maak open</i>) 	We ontwikkelen een tool met tips/handvatten om aan deze criteria te voldoen op basis van Maak Open en Doe mee van inclusiefpubliceren.nl
3.2	Het digitale leermateriaal heeft een duidelijke en gebruiksvriendelijke navigatiestructuur	Plus	Bijvoorbeeld: menustructuur website, inhoudsopgave document. Er wordt gebruik gemaakt van gangbare structuren en visualisaties, zoals bijvoorbeeld een vergrootglas voor de zoekbalk.	We bieden een checklist met tips hoe dit te bereiken.
3.3	Het leermateriaal is geschikt gemaakt voor het gebruiken van ondersteunende hulptechnologie voor het lezen.	Plus	Het leermateriaal voldoet aan de belangrijkste tips voor het toegankelijk maken van het leermateriaal zodat er gebruik gemaakt kan worden van ondersteunende hulptechnologie voor het lezen. <ul style="list-style-type: none"> • Bestandsnamen zijn betekenisvol en bevatten geen vreemde tekens. (<i>Sleutel 3 Maak open</i>) • Links hebben een betekenisvolle naam. (<i>Sleutel 4 Maak open</i>) • Klikbare afbeeldingen hebben een alternatieve, betekenisvolle tekst. (<i>Sleutel 5 Maak open</i>) • Tekst is echt tekst. Er worden geen afbeeldingen van tekst gebruikt, tenzij dit onderdeel is van een rijkere afbeelding. (<i>Sleutel 6 Maak open</i>) • Webpaginatitels zijn betekenisvol en zijn in de code gemarkeerd. (<i>Sleutel 9 Maak open</i>) • Koppen, labels en lijsten zijn betekenisvol en zijn in de code gemarkeerd. (<i>Sleutel 10 Maak open</i>) • Video's zijn ondertiteld. (<i>Nog toevoegen: verwijzing naar tips hoe je dit kan regelen</i>) 	We ontwikkelen een tool met tips/handvatten om aan deze criteria te voldoen op basis van Maak Open en Doe mee van inclusiefpubliceren.nl
3.4	Er wordt aangegeven welke materialen en software(licenties) nodig zijn.	Plus	Bijvoorbeeld: boek, leskist, knutselmateriaal, Photoshop licentie.	
4. Gebruikersrechten Aandacht voor gebruikersrechten is belangrijk om te voorkomen dat het materiaal inbreuk maakt op rechten van anderen en om ervoor te zorgen dat de licentievorm hergebruik mogelijk maakt.				
4.1	Het materiaal respecteert auteursrechten van anderen.	Basis	Denk aan bronvermeldingen, citaten, rechtmatig gebruik van afbeeldingen etc.	We bieden concrete tips/tools om zorgen van ontwikkelaars weg te nemen.
4.2	Het materiaal heeft een open licentie.	Basis	Het materiaal heeft een van de volgende licenties: CC-BY, CC BY-SA, CC 0 Alleen dan is daadwerkelijk hergebruik en het mixen van materialen mogelijk	We bieden uitleg over licentievormen en welke vormen daadwerkelijk open gebruik mogelijk maken.
4.3	Het materiaal is expliciet over de licentievorm.	Plus	Denk hierbij ook aan meervoudige licenties waarbij wellicht op de tekst een andere licentie van toepassing is dan op de afbeeldingen. Dit moet op de juiste manier vermeld worden in het materiaal.	We bieden uitleg over en het omgaan met meervoudige licenties.

	criterium	Basis / Plus	Toelichting	Tools
5. Herbruikbaarheid Als een materiaal een open licentie heeft, is het belangrijk dat deze ook in de praktijk door anderen hergebruikt kan worden en dat hij/zij niet gehinderd wordt door betaalde licenties/niet werkende links/audiovisuele elementen etc.				
5.1	Materiaal (met een open licentie) maakt hergebruik mogelijk	Plus	Als materiaal een open licentie heeft, is het belangrijk dat het materiaal ook daadwerkelijk open hergebruikt kan worden. Voorbeelden waarbij dit niet makkelijk mogelijk is: <ul style="list-style-type: none"> • open materiaal dat gemaakt is in een tool/applicatie waardoor bij gebruik een betaalde licentie nodig is • gebruik van exotische bestandstypes voor audiovisueel materiaal zodat het materiaal makkelijk op andere devices gebruikt kan worden 	
5.2	Het materiaal is schoolonafhankelijk	Plus	Het lesmateriaal bevat geen teksten die alleen van toepassing zijn op de context van de maker. Bijvoorbeeld niet: "Beste klas 1b", "In week 37 kijk je in SOMtoday"	
5.3	Bij gebruik van externe links is gelet op de toegankelijkheid en duurzaamheid ervan	Plus	Het materiaal bevat geen (potentieel) dode links of links naar content die alleen toegankelijk is met bijvoorbeeld een account. Een link naar een privéwebsite vervalt in het algemeen sneller dan een link naar een instituut.	
5.4	Contactgegevens zijn opgenomen in het leermateriaal	Plus	Om herbruikbaarheid mogelijk te maken is het belangrijk dat in het materiaal ook contactgegevens zijn opgenomen van een auteur/redacteur/community die zich eigenaar voelt van het materiaal. Personen die het materiaal willen hergebruiken kunnen hier dan terecht met vragen of opmerkingen.	
6. Vindbaarheid Om ervoor te zorgen dat het leermateriaal ook vindbaar is door anderen is het belangrijk dat het materiaal voorzien is van metadata. Deze metadata is de bron voor zoekmachines. Metadata helpt ook bij een snelle eerste beoordeling van de geschiktheid van het materiaal voor eigen gebruik.				
6.1	Het materiaal is gemetadateerd met de vereiste basisset.	Basis	De volgende metadata is opgenomen: <ul style="list-style-type: none"> • titel • korte omschrijving • grootte (element, serie elementen, les, lessenserie) • type leermateriaal (bijv. Informatiebron, handleiding, etc.) • leerniveau (schooltype)/leerjaar/bijzondere doelgroep • vakgebied, in detail gespecificeerd • taal (waarin het materiaal is geschreven) • doelgroep (leerling, leraar, ouders) • bron/rechthebbende • licentie • inloggen ja/nee • kosten ja/nee • trefwoorden (belangrijkste begrippen, doelen) 	
6.2	Het materiaal is bovenop de basisset verrijkt met extra metadata die relevant is voor het materiaal.	Plus	Het materiaal bevat metadata voor een aanzienlijk deel van de volgende metadata velden: <ul style="list-style-type: none"> • kerndoelen/eindtermen/tussendoelen (formele leerdoelen) • plaats/tijd van het leren • werkvormen • leraar- of leerlinggestuurd • globale tijdsindicatie • technisch formaat/bestandstype • in welke mate is het leermateriaal geschikt voor gebruik door lerenden met een functiebeperking 	